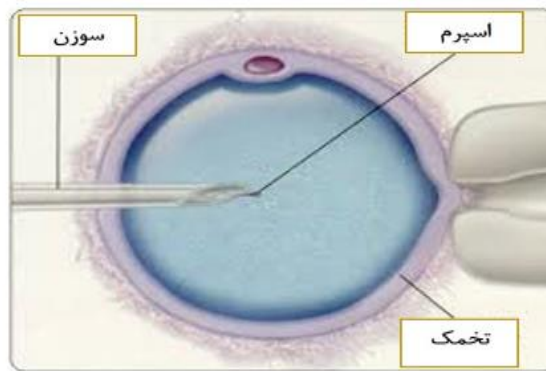

ب) تلقیح خارج رحمی (IVF)

در تمام مواردی که شرایط رسیدن اسپرم مناسب به تخمک در رحم زن فراهم نباشد به خاطر عواملی همچون انسداد لوله‌های رحمی، چسبندگی‌های حفره لگن، تعداد کم و تحرک پائین اسپرم‌ها، از روش تلقیح خارج رحمی برای باروری زوجین استفاده می‌کنند. به این صورت را که نمونه اسپرم مرد و تخمک زن گرفته می‌شود سپس در آزمایشگاه جنین شناسی آنها را در لوله آزمایش و محیط کشت، به مدت یک شبانه روز مجاور یکدیگر قرار می‌دهند تا اسپرم خودش وارد تخمک شود و آن را بارور سازد، به تخمک لقاح یافته جنین گفته می‌شود، جنین تک سلولی شروع به تقسیم می‌کند و یک جنین چند سلولی ایجاد می‌شود و پس از ۴۸ تا ۷۲ ساعت جنین را به رحم زن منتقل می‌کنند تا در آنجا لانه‌گزینی کند و دوران بارداری سپری شود. میزان موفقیت تلقیح خارج رحمی حدود ۳۵٪ می‌باشد. و اگر این عملیات موفقیت‌آمیز نبود و لقاح صورت نگرفت، عملیات میکرواینجکشن ICSI را انجام می‌دهند، به این طریق که اسپرم را با سوزن ویژه‌ای به درون تخمک تزریق می‌کنند که میزان موفقیت این عملیات حدود ۴۰٪ می‌باشد. هدای جنین و سلول تلقیحی انسان اولین بار در سال ۱۹۸۳م در کالیفرنیا انجام شد و طی آن اسپرم اهدا شده را در آزمایشگاه با تخمک تلقیح نموده و جنین حاصله را به رحم متقاضی انتقال دادند. بعد از تلقیح در آزمایشگاه و تشکیل جنین می‌توان این جنین و سلول تلقیح را به رحم خود زن در صورت وجود شرایط لازم یا رحم جایگزین و یا در آینده‌ای نزدیک با پیشرفت علم و تکنولوژی به رحم صناعی انتقال داد. در مواردی که زن خود نمی‌تواند جنین را در رحم نگه دارد و رحم زن قدرت نگهداری جنین را ندارد. و به خاطر بیماری‌های همچون تالاسمی و دیابت جنین را سقط می‌کند یا بارداری برای سلامتی او خطرناک است و یا رحم و سیستم تناسلی بدن او ناهنجاری مادرزادی دارد یا به علت اشتغال و عدم تمایل و سختی دوران بارداری خود نمی‌خواهد جنین را حمل نماید از رحم جایگزین و مادر جانشین برای حمل جنین استفاده می‌کند که امروزه بسیار رواج پیدا کرده و یکی از راهکارهای موفق در زمینه درمان ناباروری‌ها می‌باشد.

در ICSI با استفاده از میکروسکوپ الکترونیکی یک عدد اسپرم با سوزن مخصوص به داخل سیتوپلاسم تخمک تزریق می گردد.

*بررسی حکم شرعی صور مختلف تلقیح داخل رحمی :

همان طور که بیان شد تلقیح داخل رحمی شامل دو بخش اهدای اسپرم و اهدای تخمک می باشد که باید حکم تکلیفی هریک به طور تفصیلی بیان شود .

الف (حکم تکلیفی صور مختلف اهدای اسپرم :

باروری از طریق اهدا و تزریق اسپرم خود صور مختلفی دارد که باید حکم شرعی آن را بررسی نماییم :

صورت اول: تلقیح اسپرم شوهر با تخمک همسرش

به خاطر وجود برخی از عوامل همچون انزال زودرس مرد، یا ضعیف بودن اسپرم مرد یا مهیا نبودن شرایط تلقیح به صورت طبیعی در رحم زن، لازم است که اسپرم از مرد گرفته شود و بعد آن را به وسیله دستگاه و لوله‌های انتقال در رحم همسرش قرار دهند و تلقیح داخل رحمی صورت پذیرد.

در اینصورت تلقیح بین اسپرم شوهر و تخمک همسرش انجام می‌گیرد لذا به عنوان اولی اشکال و وجه منعی وجود ندارد، چون اصل و قاعده کلیه در باب تلقیح مصنوعی این است که تولید نسل از مجرای علقه زوجیت محقق شود که در این صورت این نکته وجود دارد فقط باید در هنگام اخذ اسپرم و انتقال آن به رحم زن از مقدمات و ملازمات حرامی همچون استمناء، نگاه و لمس عورت توسط نامحرم اجتناب شود.

لذا اگر فرض شود اسپرم به وسیله حلال و در حال استمتاع از همسرش از او اخذ شود و بعداً هم توسط خود شوهر داخل رحم زن قرار بگیرد (در صورتی که شوهرش پزشک متخصص باشد) یقیناً جایز خواهد بود.

و اگر همراه با ملازمات حرام مثل نظر و لمس باشد به عنوان ثانوی حکم حرمت مترتب می‌شود و برای رفع حرمت باید عناوینی چون حرج، اضطراب، حاجت و... محقق شود که در جای خود بحث از این عناوین مطرح می‌شود. و در هر صورت اگر مقدمات این کار هم حرام باد خدشه‌ای به مسأله فرزند و انتساب او پدر و مادر وارد نخواهد کرد و فقط مرتکب گناه و معصیت شده و از این جهت عقاب دارد.

مرحوم آیت الله خویی در منهاج الصالحین در این باره می‌فرماید: "مسأله ۴۵) جوز تلقیح الزوجة بنطفة زوجها نعم لا يجوز ان يكون المباشر غير الزوج إذا كان ذلك موجبا للنظر إلى العورة أو مسها. و حكم الولد منه حكم سائر أولادها بلا فرق أصلا."^۱

مرحوم امام خمینی نیز در متن تحریر الوسیله می‌گوید: "مسأله ۱: لا إشكال فی أن تلقیح ماء الرجل بزوجه جائز و إن وجب الاحتراز عن حصول مقدمات محرمة ككون الملقح أجنبيا أو التلقیح مستلزما للنظر إلى ما لا يجوز النظر إليه، فلو فرض أن النطفة خرجت بوجه محلل و لقحها الزوج بزوجه فحصل منها ولد كان ولدهما، كما لو تولد بالجماع، بل لو وقع التلقیح من ماء الرجل بزوجه بوجه محرم كما لو لقح الأجنبي أو أخرج المنی بوجه محرم كان الولد ولدهما، و إن أئما بارتكاب الحرام."^۲

۱. منهاج الصالحین ج ۱ ص ۴۲۸

۲. تحریر الوسیله ج ۲ ص ۶۲۱